

A fenntarthatóság felé való átmenet Euráziában – Beszámoló a 2023. évi Eurázsia Fórumról*

Horváth Marcell^{ib} – Szabó Dávid^{ib} – Puhl Györgyi^{ib} – Sándor Nóra Anna^{ib}

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) által 2019-ben életre hívott Budapest Eurázsia Fórum kiemelt célkitűzése az eurázsiai együttműködés lehetőségeinek vizsgálata a világunkat formáló megatrendek mentén, platformot nyújtva az európai és ázsiai gondolkodók számára az együttműködés fokozásához. A 2023. évi rendezvényen terítékre kerültek a fenntartható pénzügyek, azon belül is a digitalizáció és a zöld fejlődés kapcsolata, amelyet szakmai berkekben csak „Green FinTech-ként” említenek, továbbá a technológiai fejlődés geopolitikai vetületei, a technológiai szingularitás, az új gazdasági szektorok megjelenése, a multilaterális fejlesztési bankok és pénzügyi intézmények működésében a környezetvédelmi, társadalmi és irányítási (ESG) szempontok jelentősége, valamint az oktatás és munka világának jövője.

A hagyományoknak megfelelően a Fórum ezúttal is hat tematikus panel mentén vizsgálta a fenti témákat: a hallgatóság a pénzügyek, a geopolitika, a technológia, a gazdaság, a multilaterális együttműködés, valamint az oktatás témakörében ismerhette meg a legújabb trendeket a neves előadóktól. A 2019-ben útjára indított rendezvénysorozatot évről évre nagyobb nemzetközi figyelem övezi, a 2023-as rendezvényen 15 országból 53 felszólaló vett részt, az eseményt 14 külföldi partnerintézmény és fórum támogatta, köztük olyan intézmények, mint a Boao Forum for Asia, a Shanghai Forum, a Fudan Development Institute, a Singapore Fintech Festival, a MENA Fintech Association, és az Official Monetary and Financial Institutions Forum (OMFIF). Az előadásokat és panelbeszélgetéseket a helyszínen és online több mint húszezren követték.

* A jelen kiadványban megjelenő írások a szerzők nézeteit tartalmazzák, ami nem feltétlenül egyezik a Magyar Nemzeti Bank hivatalos álláspontjával.

Horváth Marcell: Magyar Nemzeti Bank, ügyvezető igazgató. E-mail: horvathm@mnbb.hu
Szabó Dávid: Magyar Nemzeti Bank, főosztályvezető. E-mail: szaboda@mnbb.hu
Puhl Györgyi: Magyar Nemzeti Bank, nemzetközi tanácsadó. E-mail: puhlg@mnbb.hu
Sándor Nóra Anna: Magyar Nemzeti Bank, vezető nemzetközi szakértő és ESG tanácsadó.
E-mail: sandorn@mnbb.hu

A szerzők köszönetet mondanak Gulyás Zsófiának, Halász Fruzsínának, Mikes Veronikának, Nagy Ildikónak, Pintér Luyinak, Szakács Dánielnek és Tamás-Szabó Zsófiának a konferencia kulcsüzeneteinek összegyűjtésében nyújtott segítségért.

Új korszak küszöbén

A jelenlegi geopolitikai, gazdasági és pénzügyi folyamatok abba az irányba hatnak, hogy a jövőt egy többpólusú, multipoláris berendezkedés fogja jellemezni, vagyis több ország is jelentős szerepet fog betölteni a világpolitikában és a világgazdaságban. Ennek a folyamatnak az eurázsiai országok megkerülhetetlen szereplői, egyben már most főszereplői, elég csak többek között Kína, Dél-Korea vagy éppen Szingapúr és az Egyesült Arab Emírségek zöld átállásban, technológiában és innovációban betöltött vezető szerepére gondolni. A világ országainak 2020-ban az elmúlt 50 év egyik legnagyobb gazdasági, egészségügyi és társadalmi kihívásával kellett szembenézniük, azonban hatékony gazdaság- és társadalompolitikával, a nemzetközi kapcsolatok erősítésével, innovatív gondolatokkal, valamint a technológiai vívmányok segítségével sikeresen kilábalnak a világjárványból. A pandémia pozitív hozadékaként említhető, hogy felgyorsította a digitális átállás, valamint a fenntarthatóság irányába ható folyamatokat, és nemcsak Eurázsia, de a világ is a fenntartható gazdasági újraindulás mellett döntött. Az 500 éves atlanti korszak végéhez közeledve érdemes egy pillantást vetni Eurázsia mint pénzügyi központ szerepére is. Számos ázsiai országot a világ legnagyobb pénzügyi központjaiként tartanak számon: a 2023-as *Global Financial Centres Index* alapján Szingapúr, Hong Kong, Shanghai, Shenzhen, Peking, Tokió is világszinten a 20 legnagyobb pénzügyi központ között található. Mindez remekül példázza azt a hangsúlyeltolódást Kelet felé, amely az elmúlt években végbement. Az eljövendő új korszaknak Magyarország aktív részese: Európából elsőként ismerte fel ezen folyamatokat és lépett a keleti nyitás útjára, amelyről azóta bebizonyosodott, helyes lépés volt. A HIPA Nemzeti Befektetési Ügynökség adatai szerint 2023-ban rekordértékű, 13 milliárd euro volt a magyarországi működőtőke-beáramlás, amely a 2022-es, 6,5 milliárd eurós értéknek megközelítőleg a duplája. A rekordértékű beruházások több mint 19 ezer munkahelyet teremtenek. *Matolcsy György*, az MNB elnöke szerint élni kell az új technológiák nyújtotta lehetőségekkel, és hozzátette, hogy több ázsiai ország élen jár a fenntartható energiaforrások használatában, amely korunk egyik megatrendje. Nem csak Magyarország, de Eurázsia, végső soron pedig – a fenntartható gazdasági átmenet biztosítása érdekében – az egész világ számára rendkívül fontos a kelet és nyugat közötti párbeszéd támogatása, ami a tudáson és a tudásmegosztáson alapul. A párbeszéd felgyorsítja a tudás- és technológiatranszfert, amelyből minden nemzet profitálhat, a Budapest Eurázsia Fórum pedig ezen párbeszédhez nyújt évek óta kiváló alapot, erősítve Budapest intellektuális hub szerepét.

A fenntarthatóság eurázsiai útján

A 2023-ban immár negyedik alkalommal megrendezett Fórum az „Átmenetek a fenntarthatóságért” (*Transitions for Sustainability*) címet kapta, amely utal egyrészt a XXI. század legfontosabb célkitűzésére, a fenntartható gazdaságokra való

átállítás szükségességére, másrészt arra is, hogy ez a folyamat multidiszciplináris megközelítéssel, az eurázsiai nemzetek közötti párbeszéddel érhető el. Az eddigi hagyományoknak megfelelően a kétnapos szakmai program neves meghívottak nyitóbeszédeivel kezdődött.

Matolcsy György, a Magyar Nemzeti Bank elnöke beszédében kifejtette, hogy sikerült legyőzni a pandémia kihívásait, és jó úton haladunk a következő évtizedet meghatározó terv kidolgozásában. Eurázsia koncepciója és a fenntarthatóság ugyanis kéz a kézben járnak, ugyanazon érem két oldala, amely egy új *win-win-win-win* világrendet biztosít mindannyiunk számára. *Matolcsy* a két magyar Nobel-díjazott, *Karikó Katalin* és *Krausz Ferenc* kapcsán említette a tudás és alapkutatások felértékelődését és a budapesti helyszínnel összefüggésben kiemelte Magyarország intellektuális hub szerepét Kelet és Nyugat között.

Varga Mihály pénzügyminiszter is beszédet mondott a Fórumon, amelynek keretei között megerősítette Magyarország állásfoglalását azzal kapcsolatban, hogy Európa és Ázsia szétválasztása indokolatlan és lehetetlen. Hangsúlyozta Magyarország elkötelezettségét a nemzetközi együttműködésekkel kapcsolatban, így említésre került a NATO-hoz és az Európai Unióhoz való csatlakozás, illetve a magyar kormány keleti nyitás politikája, amelynek célja az aktívabb együttműködés kialakítása Ázsiával.

Hongbo Wu, a kínai kormány európai ügyekért felelős különmegbízottja szerint a béke és fejlődés kéz a kézben járnak, míg béke nélkül nem lehet fejlődésről beszélni, addig a fejlődés nélkül a békés körülmények fenntartása is véget érhet. Említette az ENSZ által kezdeményezett fenntartható fejlődési célok 2030-as megvalósítását, amelynek végrehajtása a tervezettnél szerényebb eredménnyel büszkélkedhet, és több fejlesztésre kijelölt szegmense inkább visszafejlődést mutat. *Wu* méltatta *Xi Jinping* kínai elnök elkötelezettségét a fenntarthatóság – mint a fejlődés kulcsa – mellett, és országának nyitottságát tudásának és tapasztalatainak megosztására, ami a globális közösség közös fejlődését is szolgálja. Példaként említette Kína hazai és nemzetközi törekvéseit a mélyszegénység felszámolására, az infrastruktúrafejlesztési projekteket számos fejlődő országban, valamint a kínai technológiák megosztását különféle szektorokban.

Sung-han Kim, a Korea University Nemzetközi Tanulmányok Karának professzora és a koreai elnök korábbi nemzetbiztonsági tanácsadója a megnyitón arról beszélt, hogy milyen szerepet vállalhat Dél-Korea a globális béke fenntartását és a jólétet érintő kérdésekben. Korea a történelméből fakadóan hatalmas tapasztalattal rendelkezik a fejlesztéspolitikát illetően, mivel az ország az elmúlt évtizedekben egy válságos gazdasági helyzetből a világ top 10 gazdasága közé küzdötte magát. Tekintettel arra, hogy Korea az Eurázsia szuperkontinens peremén helyezkedik el, jó kapcsolatot tart fent és együttműködik az eurázsiai országokkal és a csendes-óceáni régió országaival is.

Xuejun Cai, a Silk Road Fund vezérigazgatója a fenntartható átmenetek kapcsán kiemelte a pénzügyi eszközallokációjában a fenntartható pénzügyi eszközök növelésének jelentőségét, a karbonmentesítési tervek fokozatosságát, illetve a piac szerepét a fenntartható fejlődést ösztönző beruházásokban.

A megnyitót követően az európai és ázsiai szakértők tematikus panelek mentén vizsgálták korunk legégetőbb kérdéseit.

A fenntartható pénzügyek és a digitalizáció szinergiája

Az első tematikus panelbeszélgetés a pénzügyek témakörére összpontosított és az „*A fenntartható pénzügyek receptje*” (*Recipe of sustainable finance*) címet viselte. Számos zöld és digitális kezdeményezés létezik válaszul korunk kihívásaira. A folyamatban lévő energetikai átalakulás, az infláció, a gazdasági válságok, a digitális és zöld megatrendek mind változásokat követelnek a pénzügyi rendszerben, így pénzügyi szakértők szerte a világon egy stabil és fenntartható pénzügyi rendszer receptjét keresik. A fireside chat, valamint az azt követő panel a pénzügyi szektor fenntarthatósági törekvéseit vette górcső alá, illetve összefüggésüket a digitalizáció és a technológia fejlődésével, különös tekintettel a fintech-szektor szerepére ezen törekvésekben. A fireside chat keretében *Szombati Anikó*, az MNB digitalizációért és a fintech-szektor fejlesztésért felelős ügyvezető igazgatója, *Nameer Khan*, a MENA FinTech Szövetség elnöke és *Shadab Taiyabi*, a Szingapúri FinTech Szövetség elnöke segítségével tekintette át a pénzügyi szektor és a fintechek szerepét a zöld átállásban. *Nameer Khan* hangsúlyozta, hogy mai világunkban a pénzügyi szolgáltatók az élet minden területén jelen vannak, így kulcsszerepet játszanak a zöld átállásban. Ez különös tekintettel igaz a fintech-vállalatokra, amelyek mára minden szektorba beépültek, a szabályozók is előszeretettel hasznosítják szolgáltatásaikat, és számos fronton segítik a fenntarthatóság elterjedését, így például a bigdata és az MI-technológia az adatok gyors összegyűjtésével és rendezésével, míg a blockchain-technológia a karbonkreditek kettős könyvelésének megszüntetésével járul hozzá a pénzügyi szektor fenntarthatóbb működéséhez. A felszólalók egyetértettek abban, hogy a klímaváltozás megállításához elengedhetetlen a nemzetközi dialógus, valamint a magán- és közszféra együttműködése, amelyben Szingapúr élen jár. *Shadab Taiyabi* hangsúlyozta, a Szingapúri Monetáris Hatóság a szabályozás megszületésétől kezdve minden lépésnél szorosan együttműködik a magánszektor képviselőivel, így mindkét fél számára előnyös és támogató környezet jön létre.

A panelbeszélgetés során a neves szakértők, így *Taehyoung Cho*, a koreai jegybank kutatóintézetének vezetője, *Kamran Khan*, a Deutsche Bank ázsiai-csendes-óceáni területért felelős ESG-vezetője, *Nurkhat Kushimov*, az Asztana Nemzetközi Pénzügyi Központ (AIFC) pénzügyi felügyeleti hatóságának (Astana Financial Services Authority, AFSA) vezérigazgatója és *Xin Wang*, a kínai jegybank kutatóintézetének

vezetője *Palotai Dániel*, a Nemzetközi Valutaalap (IMF) ügyvezető igazgatója modellezésével folytatták a pénzügyi szektor, a digitalizáció és a zöld átállás kapcsolatának elemzését. A szakértők egyetértettek abban, hogy a zöld átállás előbb vagy utóbb minden szektort el fog érni, és a vállalatok versenyképességének megtartásához elengedhetetlen lesz – sok szektorban már ma is az – az ESG-irányelvek beépítése a működésükbe. *Kamran Khan* kiemelte, hogy a zöld átállás hatékony megvalósításához gazdasági érdekeknek kell vezetniük a vállalatokat, ebben a szabályozók kulcsszerepet játszanak. *Nurkhat Kushimov* véleménye szerint a szabályozók szerepe különösen fontos az olcsó tőke elérhetővé tételében, hisz a zöld átállás és az új technológiák bevezetése gyakran magas költségekkel jár. Hozzátette, korábban a két megatrend – a digitalizáció és a fenntarthatóság – elkülönült, mára azonban számos területen alakult ki szinergia közöttük, és fontos, hogy tovább gondolkodjunk azon, hogy ezen trendek hogyan tudnak közösen megoldást találni egy globális problémára. A szabályozók feladatai között *Taehyoung Cho* kiemelte az információs platformok fontosságát, míg *Xin Wang* a zöld pénzügyi kísérleti zónák (green finance pilot zones) szerepét hangsúlyozta a kapacitásépítésben, azzal azonban mind egyetértettek, hogy a fogyasztók és a piaci szereplők oktatása és tanácsadása elengedhetetlen lesz a zöld átállás mielőbbi eléréséhez.

A geopolitika és a technológia kapcsolata

Az Eurázsia Fórum második panelje a „*Geopolitika a technológiában*” (*Geopolitics in technology*) címet kapta. Az elmúlt években a technológiai fejlődés, mint a mesterséges intelligencia, az intelligens városok és a robotika újításai hatást gyakoroltak a társadalomra, a gazdaságra és irányítási rendszereinkre is, ugyanakkor a geopolitika jelentősen befolyásolja a technológiai piacot. A panelbeszélgetés arra kereste a választ, hogy az eurázsiai államok hogyan helyezkednek el ebben a rendkívül összetett technológiai és geopolitikai környezetben. A 2023-as geopolitikai panel fő kérdése volt továbbá, hogy a technológiai átalakulás hogyan hat az eurázsiai kontinens társadalmi és gazdasági rendszereire, illetve hogyan befolyásolja a geostratégiai döntéshozatalt. A panelbeszélgetést megelőzően gondolatébresztőként *Csizmadia Norbert*, a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány (PADME) kuratóriumi elnöke *Huiyao Wanggal*, a Center for China and Globalization (CCG) think tank alapító elnökével beszélgetett a technológiának az átalakuló világrendben betöltött szerepéről. A beszélgetés során *Wang* hangsúlyozta, hogy az új, multipoláris világrendhez olyan támogató rendszerekre is szükség van, mint a kínai Övezet és Út kezdeményezés (Belt and Road Initiative – BRI), illetve az Európai Unió által útjára indított Global Gateway kezdeményezés, amelyek hatékonyan támogatják a kontinens konnektivitását. *Wang* kiemelte, hogy a nagyhatalmak közötti együttműködés hiánya felerősíti a deglobalizációs tendenciákat. Hozzátette, hogy bár Kína napjainkban a világ egyik legjobb infrastrukturális kapcsolatokkal ellátott országa,

a jövőbeli áttörés eléréséhez innovációs központtá is kell válnia, ehhez pedig a tiszta energián át vezethet az út.

A geopolitikai panelt *Elena Rovenskaya*, az International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA) programigazgatója moderálta. A panelbeszélgetésben *Ying Rong*, a China Institute of International Studies think tank alelnöke; *Schőberl Márton*, a Magyar Külügyi Intézet vezérigazgatója, valamint *Bernard Yeung*, az Asian Bureau of Finance and Economic Research emeritus elnöke vett részt a helyszínen, akikhez online csatlakozott *Cyn-Young Park*, az Ázsiai Fejlesztési Bank (Asian Development Bank – ADB) nemzetközi kapcsolatokért felelős igazgatója.

A panelbeszélgetés során *Ying Rong* elmondta, hogy Kínának a saját fejlődéséhez új hajtóerőkre van szüksége, amelyekre a jelenlegi gazdasági fejlődési modelljének átalakulásából kifolyólag főként a technológia és az innováció területén található rá. Hozzátette, hogy a technológiai fejlődés előnyei mellett ijesztő is lehet, azonban ez a félelem párbeszéddel enyhíthető, amelyre az olyan intellektuális központokban nyílik lehetőség, mint amilyen Magyarország is. *Schőberl Márton* szerint a jelenlegi technológiai versengésből azok kerülhetnek ki győztesként, akik hajlandók változtatni, ezáltal gyorsan és pontosan alkalmazzák a legfrissebb technológiai vívmányokat. Arra is felhívta a figyelmet, hogy a digitalizáció kiváló lehetőséget biztosít az eurázsiai nemzetek szorosabb integrálására. *Bernard Yeung* professzor elmondta, hogy a kínai-amerikai eltávolodás nemcsak a kínai és az amerikai gazdaságokra nézve káros, de az egész világgazdaságra nézve is az. Felszólalásában hangsúlyozta, hogy sokat hallunk az együttműködésről a technológia területén is, de cselekvésre is szükség van, amely akár kisebb vállalatok részvételével is megvalósulhat. *Cyn-Young Park* kiemelte, hogy a geopolitikai versengés miatt növekvő világgazdasági fragmentáció a feltörekvő és fejlődő gazdaságokat érinti leginkább, illetve elmondta, hogy az interaktív és technológiai forradalom folytatásához az együttműködés mellett szükség van egyfajta nemzetközi tudományos és technológiai irányítási rendszerre. A panel résztvevői egyetértettek abban, hogy együttműködés hiányában a jelenlegi technológiai forradalom stagnáló tendenciát mutat majd, ami hátrányosan befolyásolhatja a hosszú távú, fenntartható fejlődési célok megvalósítását Euráziában.

A mesterséges intelligencia és technológiai szingularitás

Az Eurázsia Fórum harmadik panelje a „*Technológia: a teljes digitalizáció és a technológiai szingularitás útján*” (*Technology: On the way to full digitalization and technological singularity*) címet kapta. A technológiai fejlődés középpontjában álló digitalizáció új korszakot hozhat az emberiség számára. Az új digitális technológiák minden kétséget kizáróan úttörő szerepet töltenek be a zöld átállás felgyorsításában is. A panel arra kereste a választ, hogy a digitalizáció és a technológiai fejlődés milyen hatást fejthet ki a társadalmi és gazdasági rendszereinkre, illetve milyen

lehetőség rejlik a mesterséges intelligencia felhasználásában. A panelbeszélgetés során *Bruno Lanvin*, a Smart City Observatory elnöke, *Ronit Ghose*, a Citi Research pénzügyek jövőjével foglalkozó vezérigazgatója, *Liping Zhang*, a Development Research Center of the State Council Financial Research Institute vezérigazgató-helyettese és *Yiqiang Zhan*, a Fudan University School of Information Science and Technology dékánhelyettese szólaltak fel. A panelbeszélgetés moderátora az MNB digitalizációért felelős igazgatója, *Fáykiss Péter* volt. A beszélgetés során szó esett a generatív MI-megoldásokról, ezen belül is kifejezetten a ChatGPT került megvitatásra, továbbá eszmecsere folytattak a mesterséges intelligencia pénzügyi szférában, okosvárosokban és oktatásban betöltött szerepéről, valamint a metaverzumról is. *Ronit Ghose* az új technológiához történő könnyű hozzáférhetőséget, valamint a szoftverek hardverekkel szembeni gyorsabb adaptációs és felhasználási lehetőségét emelte ki. A metaverzum vonatkozásában kiemelte a hozzá köthető technológiák által biztosított kényelmi funkciókat, mint például idegenvezető nélkül ellátogatni nevezetességekre és a kiterjesztett valóság segítségével tájékozódni adott nevezetességekről vagy útvonalakról. *Bruno Lanvin* elmondta, hogy az évtized végére további 3 milliárd ember elszállásolási problémáját kell megoldani, akiknek 90 százaléka városokban fog lakni. Ebből kifolyólag *Lanvin* szerint a következő áttörést jelentő technológiai innovációk jelentős hányada a városok infrastruktúrájához, mindennapi életéhez lesz köthető. *Yiqiang Zhan* a saját tapasztalatairól beszámolva hangsúlyozta, hogy rendszeresen használja ezt a technológiát, többek között a diákok számára egyéni ajánlólevelek generálására is, ugyanakkor felhívta a figyelmet, hogy a generatív MI-megoldások a jelenlegitől eltérő oktatási jövőképet vázolnak fel és ennek felismerése, valamint a hozzá történő alkalmazkodás kulcsfontosságú a technológiában rejlő potenciál kiaknázásához. *Liping Zhang* hozzátette, hogy bár egyelőre ő nem használta a ChatGPT-t, szerinte azonban a pénzügyi szférának nincs oka tartania az új technológiai megoldásoktól és a digitalizáció térnyerésétől, mivel az azokat támogató bigdata jelenleg is egyre növekvő szerepet tölt be a pénzügyi szektorban.

A panelbeszélgetést követően *Sir John O'Reilly*, a Khalifa University of Science and Technology rektorával folytatott beszélgetést *Cséfalvai Zoltán*, az MCC Technológiai Jövők Műhelyének vezetője. Beszélgetésük fókuszpontjában a mesterséges intelligencia volt. *O'Reilly* érdekes jelenségekre hívta fel a figyelmet, és elmondta, hogy a ChatGPT nem is annyira technológiailag jelentős, hanem inkább társadalmilag. Hozzátette, hogy a technológiai fejlődés a korábbi érákhoz képest drasztikusan felgyorsult, az pedig egy meglehetősen érdekes aspektusa annak a kérdésnek, hogy mennyire leszünk képesek ezzel lépést tartani. Hozzátette, hogy az egyik legnagyobb kihívás a változás sebessége, ebből kifolyólag pedig nem a legintelligensebb, vagy a legerősebb él túl, hanem az, aki a leghamarabb tud alkalmazkodni a változásokhoz.

Az első napi program a Budapest Eurázsia Fórum legújabb kötetének bemutatójával zárult. Az MNB 2023-ban újabb, immár a harmadik tanulmánykötettel gazdagította a Budapest Eurázsia Fórum margóján 2021-ben elindított, egyedülálló kiadványsorozatot. A „*Geopolitikai ébredések – A fenntartható jövő megteremtése Eurázsia korának hajnalán*” (*Geo Awakenings – Building a sustainable future in the emerging Eurasian era*) című kötetet az idei konferencia első napján *Virág Barnabás*, az MNB alelnöke, egyben a kötet egyik szerkesztője mutatta be. A kötetben hét ország – Kína, Németország, Szingapúr, az Egyesült Királyság, Dél-Korea, Norvégia és Magyarország – összesen tizennyolc kiemelkedő szakértője publikált, ami ékes bizonyítéka annak, hogy a Magyar Nemzeti Bank évről évre egyre kiterjedtebb nemzetközi kapcsolati hálójával rendelkezik. A tizenkét tanulmány egy valóban eurázsiai köteté állt össze, amely a fokozódó geopolitikai feszültségek, a gazdasági és társadalmi kihívások, valamint az egyre súlyosbodó éghajlatváltozás megoldásaként a nemzetközi együttműködés fokozásának szükségességére hívja fel a figyelmet. A tanulmánykötet a fenntartható fejlődés megvalósításának kulcsát abban látja, ha az együttműködés nemcsak az egyes nemzetközi szereplők, hanem a különböző tudományágak között is megvalósul.

A Budapest Eurázsia Fórum második napja *Kuti Zsolt*, az MNB ügyvezető igazgatójának és *Pozsár Zoltán*, az Ex Uno Plures, Inc. makrogazdasági tanácsadó cég alapítójának beszélgetésével indult. A geopolitikai folyamatok és a pénzügyi piacok fejlődése közötti kapcsolatokat illetően *Pozsár Zoltán* szerint többek között érdemes figyelni az amerikai-kínai verseny pénzügyi dimenzióit, például az amerikai dollár nemzetközi használatának esetleges visszaesését, illetve az amerikai pénzügyi eszközök súlyának változását a globális pénzügyi rendszerekben. A kínai RMB nemzetköziesítését illetően elmondta, hogy első lépésként Kínának képesnek kell lennie RMB-vel fizetnie a saját importjáért, majd a BRI mentén kialakított swap-egyezmények megkötésével a RMB egyre gyakoribb nemzetközi fizetőeszközzé válhat. A jegybanki digitális pénzek geopolitikai szerepét illetően említésre került az *m-Bridge* projekt, amely a nyugati pénzügyi rendszert és az amerikai dollárt kihagyva hoz létre egy digitális nemzetközi fizetési platformot Kína, az Egyesült Arab Emírátsuk és Thaiföld között.

Új gazdasági szektorok a fenntartható fejlődés szolgálatában

Az Eurázsia Fórum második napi programja a gazdasági panellel folytatódott „*Új gazdasági ágazatok bővítése*” (*Scaling up new economic sectors*) címmel. A digitalizáció és a technológiai fejlődés hatására a kulcsfontosságú gazdasági ágazatok átalakulnak, valamint újak jönnek létre. A gazdasági panelben a szakértők azt vizsgálták, hogy a technológiával támogatott ágazatok hogyan léphetnek a fenntartható növekedés útjára, és válhatnak a fejlődés hajtóerejévé.

A panel *Christian H. M. Ketels*, a Harvard Business School tudományos főmunkatársával folytatott fireside beszélgetéssel kezdődött, *Baksay Gergely*, az MNB ügyvezető igazgatójának moderálásával. *Ketels*, a gazdasági versenyképesség elismert szakértője a beszélgetés során kiemelte, hogy a termelékenység – amely egy ország versenyképességének egyik legfontosabb tényezője – nem zéró összegű játék. A globális piacon való befolyás és a makrogazdasági stabilitás mellett egy másik, termelékenyebb országgal kialakított kapcsolatrendszer az egyik legfontosabb tényezője a jólét növekedésének. A szakértő szerint a mesterséges intelligencia számos új befektetési lehetőséget teremt, ami ösztönzően hat a gazdasági növekedésre, és lehetővé teszi a globális szinten tapasztalható alacsony növekedési trend leküzdését.

A nyitóbeszélgetést követően kezdetét vette a panelbeszélgetés, amelyben a résztvevők azt vizsgálták, hogy a feltörekvő új iparágak milyen szerepet tölthetnek be a fenntartható fejlődés támogatásában. A panelben olyan szakértők osztották meg gondolataikat, mint *Chong-En Bai*, a Tsinghua Egyetem közgazdasági és menedzsment karának dékánja, *Gecse Mariann*, a Huawei Technologies magyarországi és nyugat-balkáni kormányzati kapcsolatok és kommunikáció igazgatója, *Chris Leck*, Szingapúr miniszterelnöki hivatalának technológiai igazgatója és *Lorenzo Tavazzi*, a The European House Ambrosetti partnere és a nemzetközi részlegért felelős vezetője. A beszélgetés moderátora *Sebestyén Géza*, a Mathias Corvinus Collegium gazdaságpolitikai műhelyének vezetője volt.

A szakértők megállapították, hogy a fenntartható fejlődés számos növekedési potenciált jelenthet a gazdaság számára. *Bai* szerint egy új iparág létrehozása során a politikai döntéshozók és a magánszektor közötti szinergia a siker kulcsa. Kínában mindez meg tudott valósulni és a központi vezetés előre meghatározott stratégiai célkitűzései mentén a magánszektorral szorosan együttműködve elősegítette az olyan fenntartható és a zöld átállást támogató iparágak virágzását, mint az elektromos járműipar, a napenergia-ipar és az akkumulátoripar. *Gecse* ezt megerősítve hozzátette, hogy a Huawei az elektromos járműipar támogatása érdekében olyan töltőállomást fejlesztett ki, amely 1 másodperc alatt tölt fel egy elektromos járművet 1 kilométerre elegendő energiával. A Huawei szélesebb körű célkitűzése, hogy minél többen részesüljenek a digitalizáció előnyeiből, ezért jött létre a *Tech4All* elnevezésű projekt, amelynek keretében a Huawei a technológia eszközével támogatja a környezet- és klímavédelmet. *Tavazzi* szerint Európában hiányzik a termelési kapacitás az új iparágak potenciálisan hatalmas keresletének kielégítésére. A szakértő szerint az integrált értékláncok kiépítése, a szakemberek képzése és a bürokrácia csökkentése mellett a kontinenseken átívelő együttműködés segíthet szembenézni a technológiai fejlődés okozta kihívásokkal, és a kooperáció segíthet kiaknázni az új lehetőségeket is. *Leck* felhívta a figyelmet, hogy a jelenlegi világgazdasági helyzetben az élelmiszerbiztonság fontos, szinte egzisztenciális kérdés egy ország számára. Szingapúr célul tűzte ki, hogy 2030-ra megháromszorozza agrár- és élelmiszeriparát,

csökkentve ezzel az élelmiszerimporttól való függőségét és az esetleges ellátási láncokban keletkező zavarok hatását a szigetországra. A szakértők szerint a zöld átállás, a mesterséges intelligencia és digitalizáció kiemelkedő szerepet fognak betölteni a jövőben és a fenntartható fejlődés és termelékenység mozgatórugóivá válhatnak.

Az ESG mint a zöld fejlődés hajtóereje

Az Eurázsia Fórum ötödik, „Az ESG-alapelvek és irányelvek szerepe a multilaterális fejlesztési bankok és pénzügyi intézmények működésében” (*The role of ESG principles and guidelines in the operation of multilateral development banks and financial institutions*) című panelbeszélgetése során a felszólalók arra keresték a választ, hogy a környezeti, társadalmi és irányítási (ESG) szempontok rendszere hogyan határozza meg a multilaterális fejlesztési bankok és pénzügyi intézmények munkáját és vice-versa. A panelbeszélgetés központi gondolata a piaci szereplők részéről a fenntartható fejlődés iránt mutatkozó fokozódó igény. A vállalatok, befektetők, bankok és pénzügyi intézmények társadalmi- és környezetvédelmi felelősségvállalása egyre nagyobb hangsúlyt kap, ami növekvő keresletet teremt a zöld, fenntartható pénzügyi instrumentumok iránt. Mindez a pénzügyi intézményekre és multilaterális bankokra úgy van hatással, hogy az ESG-szempontok és az összehasonlíthatóságukat szolgáló ESG-standardok egyre hangsúlyosabbá válnak.

A panel az MNB Nemzetközi Zöld Pénzügyi Tudományos Életmű díjátadójával vette kezdetét, a díjazott *Jun Ma*, a Pekingi Pénzügyi és Fenntarthatósági Intézet (BIFS) elnöke volt, akinek fő érdemei között szerepel a kínai kormány zöld pénzügyi ajánlásai, illetve az ország első zöld kötvényekhez kapcsolódó taxonómiájának kidolgozása. A díjat *Kandrács Csaba*, a Magyar Nemzeti Bank pénzügyi szervezetek felügyeletéért és fogyasztóvédelemért felelős alelnöke adta át rövid ünnepélyes méltatás keretében, és folytatott vele eszmecserét. *Ma* úr a zöld ipari verseny kapcsán kiemelte, hogy a nemzetközi együttműködés, a zöld áruk és technológiák szabadkereskedelme nagyban hozzájárulhat a globális dekarbonizációs célok eléréséhez, a dekarbonizációt ösztönző mechanizmusnak pedig a helyi viszonyokat figyelembe vevő politikai eszközök kombinációjának kell lennie. Véleménye szerint a zöld pénzügyeknek ökoszisztémát kell alkotniuk, azonban sok esetben ezen ökoszisztéma hiánya mellett kapacitáshiányról is beszélünk. E probléma kapcsán a BIFS a közelmúltban globális kezdeményezést indított a feltörekvő piacok és a fejlődő gazdaságok fenntartható finanszírozási kapacitásának kiépítésére.

A panel moderatori szerepét *Gyura Gábor*, az ENSZ fenntartható pénzügyi tanácsadója töltötte be. A panel résztvevői között köszöntötte *Benjamin Cashore*-t, a National University of Singapore Lee Kuan Yew School of Public Policy Fenntarthatósági Intézetének (IES) igazgatóját, *Raekwon Chung*, Nobel-békedíjas professzort, a Ban

Ki-moon Foundation for a Better Future igazgatóját; *Andrew Cross*-t, az Ázsiai Infrastrukturális Beruházási Bank pénzügyi igazgatóját és *Xufeng Zhu*-t, a Tsinghua Egyetem School of Public Policy and Management professzorát és dékánját.

A beszélgetés kiindulópontjaként a panelisták betekintést nyújtottak a piaci trendekbe az ESG-szemponatok népszerűsége és érvényesítése tekintetében. *Raekwon Chung* szerint központi kérdés, hogyan tudjuk az éghajlati kihívást zöld gazdasági növekedéssé alakítani, amelynek érdekében fontos a rövid távról a hosszú távra, a mennyiségi versenyről a minőségi versenyre való elmozdulás. *Chung* számára az ESG a mennyiségi verseny megfordítására tett kísérlet, ennek eszköze. Véleménye szerint a nemzetközi együttműködésnek és az ESG-szabványoknak kéz a kézben kell járniuk, így elmozdulhatunk a hosszú távú fenntarthatóság felé. *Xufeng Zhu* elmondta, hogy az ESG-közzétételek az ESG értékelési szabványrendszer felépítésének és fejlesztésének egyik jelentős tényezője, emellett hangsúlyozta, a leghatékonyabb tényező a vállalkozások motiválása. *Benjamin Cashore*, mint az innovatív környezetpolitika kutatója és művelője felhívta a figyelmet arra a problémára, miszerint minél szigorúbb előírások szabályoznak egy szektort, kezdetben annál alacsonyabb lesz a támogatottsága, egyben hatékonysága. Így a valódi kérdés az, hogyan lehet továbblépni ebből az alacsony hatású kezdeti szakaszból a több lépésben történő fejlődés felé a magas támogatottság elérése érdekében. Meggyőződése, hogy a kormányzati szempontok tekintetében a legfontosabb a tartós és hatékony politikák kialakítása. *Andrew Cross* kiemelte az Ázsiai Infrastrukturális Beruházási Bank (Asian Infrastructure Investment Bank – AIIB) zöld prioritásait, a regionális együttműködés előmozdításának szükségességét és a technológiai innováció infrastrukturális fejlesztésének, valamint a magánszektor mozgósításának prioritásait. Hangsúlyozta, hogy multilaterális fejlesztési bankként minden projektjüknek egy környezeti- és társadalmi keretrendszernek kell megfelelnie, ennek mentén a 2023-as évben 45 infrastrukturális projektet valósítottak meg. A panelbeszélgetés résztvevői egyetértettek abban, hogy az ESG és a fenntartható finanszírozás proliferációja akkor lesz hatékony, ha konkrét és megvalósítható kötelezettségvállalások társulnak hozzájuk.

Az oktatás és a munka világának jövője

A fórum hatodik, egyben zárópanelje, „*Átmenet az oktatáson keresztül: Hogyan alakítsuk a munka és az oktatás jövőjét?*” (*Transition through education: How to design the future of work and education now?*) címmel az oktatási szektor szemszögéből vizsgálta meg a munka jövőjét – a jövő munkájának témakörét, kiemeltképpen az oktatástechnológiai (EdTech) innovációkra és a munkaerőpiaci trendekre fókuszálva. A technológiai fejlődés jelentős hatással van a munkaerőpiacra, valamint az oktatásra is, a jövő munkaerőpiacán pedig új *skill*ekre is szükség lesz. A 2023-as évben a panel céljának megfelelően a résztvevők megvitatták az oktatási és képzési rendszerek azon jellemzőit és jó gyakorlatait, amelyek képesek biztosítani a jövő

munkavállalói számára az új munkaerőpiaci kihívásokhoz szükséges készségeket és tudást. A panel alapgondolatait *Horváth Levente*, a Neumann János Egyetem Eurázia Központ igazgatójának és *Renhe Zhang*, a sanghaji Fudan Egyetem rektorhelyettesének beszélgetése adta meg. *Renhe Zhang* szerint a Fudan Egyetem elmúlt években tapasztalható töretlen fejlődése mögött többek között az áll, hogy folyamatosan integrálják a legújabb csúcstechnológiákat az egyetem mindennapjaiba, nemcsak adminisztratív célokból, de a tanulási élmény maximalizálása és az oktatásmódszertani innováció támogatása érdekében is.

Horváth Levente és *Renhe Zhang* gondolatébresztő eszmecsereje után a panelbeszélgetésben *Ayham Fayyumi*, a PwC Middle East Education & Skills Practice igazgatója, *Paul Kim*, a világhírű Stanford University Neveléstudományi Doktori Iskolájának technológiai vezetője és dékánhelyettese, valamint *Deepak Ohri*, a Lebuva Hotels & Resorts volt alapító-vezérigazgatója, egyben a Florida International University ügyvezetői testületének elnöke vett részt. A panelbeszélgetést *Kovács Attila*, a Budapesti Metropolitan Egyetem (METU) Üzleti, Kommunikációs és Turisztikai Karának dékánja moderálta. A résztvevők a panelbeszélgetés során többek között megvitatták az oktatási ökoszisztéma átfogó fejlesztésének problémakörét, a mesterséges intelligencia kitüntetett szerepét, a folyamatos át- és továbbképzés, valamint a vállalkozói készségek fejlesztésének fontosságát. *Ayham Fayyumi* kiemelte, hogy a ma iskolába lépő tanulók közül sokan olyan munkakörben fognak dolgozni, amely ma még nem létezik. Az oktatás tehát egy irányadó eszköz, amely alkalmazkodik a holnap dinamikus igényeihez, és a tudás eddig ismeretlen területeire irányítja az új generációkat. *Paul Kim* szerint a következő évtizedekben a munkaerőpiaci kihívások teljesítéséhez elengedhetetlen lesz a 4C – kreativitás, kritikai gondolkodás, kommunikáció és együttműködés (angolul creativity, critical thinking, communication and collaboration) – készségek elsajátítása. Ugyanakkor ahhoz, hogy egy fenntartható jövőről beszéljünk, *Kim* szerint további két készségre van szükségünk, az együttérzésre (compassion) és az elkötelezettségre (commitment). A mesterséges intelligenciához kapcsolódóan *Deepak Ohri* hangsúlyozta, amennyiben a szabályozók, döntéshozók és oktatók megfelelően használják, úgy a mesterséges intelligenciának kiegyenlítő hatása lehet az oktatási ökoszisztémában. Az Eurázia Fórum második napi programját *Kilhwa Jung*, a Korean Foundation for International Cultural Exchange (KOFICE) elnökének előadása zárta, aki a koreai hullám (nemzetközileg ismert nevén hallyu) külföldi terjeszkedését és sikerét, valamint a magyar–koreai kapcsolatok eredményeit mutatta be.

Az oktatási panelt követően *Ugrósdy Márton*, a Miniszterelnöki Kabinetiroda politikai igazgatóságáért felelős helyettes államtitkára és *Jeffrey Sachs*, a Center for Sustainable Development, Columbia University igazgatója online formában arról beszélgettek, hogy melyek a napjainkban folyó háborúk és nagyhatalmak közötti versengések főbb tanulságai. *Sachs* véleménye szerint kifejezetten fontos mások

meghallgatása, a nyitott kommunikáció és a kölcsönös tisztelet, valamint figyelemmel kell kísérni az olyan veszélyes jelenségeket, mint a klímaváltozás vagy a hihetetlenül nagy jövedelmi szakadék a különféle társadalmi csoportok között. Az eurázsiai relációval kapcsolatban *Sachs* rámutatott a többezer éves történelemre, valamint a Nyugat és Kelet közötti kereskedelmi kapcsolatok jelentőségére. Véleménye szerint szükséges az európai gondolkodásmód megváltoztatása, mivel nyilvánvaló, hogy az európai országok fejlődése nem lehetséges jó kínai kapcsolatok nélkül.

Kulcsfontosságú a jó válaszok megtalálása

A 2023. évi Eurázsia Fórum *Virág Barnabás*, a Magyar Nemzeti Bank alelnökének zárógondolataival ért véget. Az alelnök hangsúlyozta, hogy az Eurázsia Fórum célja platform biztosítása az eurázsiai jövő iránt érdeklődőknek. Kiemelte *Hongbo Wu*, a kínai kormány európai ügyekért felelős különmegbízottjának üzenetét, amely szerint „béke nélkül nincs gazdasági fejlődés, de gazdasági fejlődés nélkül nem lesz hosszú távú béke sem”. Emellett utalt még *Matolcsy György*, az MNB elnökének szavaira, aki szerint Eurázsia és a fenntarthatóság ugyanannak az éremnek a két oldala. A jegybank alelnöke hozzátette, hogy egy nagyon összetett világban élünk, amely előre nem látható sokkokkal néz szembe. *Virág Barnabás* szerint a világnak jelenleg három kihívással kell szembenéznie: ezek technológiai, geopolitikai (beleértve a klímaváltozást is), valamint a pénzügyek területét érintő kérdések.

Az MNB 2024-ben ünnepli alapításának 100. évfordulóját. Reményeink szerint a centenáriumi rendezvénysorozat kiemelt rendezvényeként idén immáron ötödik alkalommal tér vissza majd a Budapest Eurasia Forum is.